

אז עד כמה אמון הציבור באמת חשוב

המחקר שפורסם ב"ישראל היום" מצביע על ירידה באמון כלפי מערכת המשפט, אך לא בהכרח מוכיח שצריך לצמצם את סמכויותיה • תפקידו של בג"ץ, שעוסק בסוגיות שנויות במחלוקת, איננו לשאת חן

רמת האמון בעליון דומה לדמוקרטיה אחרות
צילום: אורן בן חקון

לא ניתן להסיק כי המהפכה החוקתית היא האחראית הבלעדית לירידה זו. כך, למשל, עומס גובר במערכת המשפט או מתקפות גוברות כלפיה יכולים אף הם להסביר חלק מהירידה.

המחברים מראים שבעוד בכל העולם יש ירידה באמון הציבור כלפי בתי משפט עליונים, הירידה החדה ביותר קרתה בישראל. ייתכן שהדבר נכון, אבל מה שלא צוין הוא כי רמת האמון כיום בבית המשפט העליון דומה לדמוקרטיה מערביות אחרות. יש מדינות עם רמת אמון גבוהה יותר ויש כאלה עם רמות נמוכות יותר. להציג רק את שיעור הירידה, בלי לומר שבסופו של דבר רמות האמון הן דומות, זה להציג תמונה חלקית. עוד נשאלת השאלה: עד כמה אמון הציבור חשוב ודאי שבית המשפט זקוק לרמה מסוימת של אמון ציבורי כדי לתפקד, אך לא כל ירידה באמון צריכה להדאיג. תפקידו של בג"ץ, בין היתר, הוא להגן על זכויותיהן של קבוצות מוחלשות, פעמים רבות בשל רצון הרוב לפגוע בהן.

לעיתים הרבר דורש פסילות החלטות בנר שאים מעוררי מחלוקת כמו גדר ההפרדה מול הפלשתינים, כליאת מבקשי מקלט או פונדקאות לגברים הומוסקסואלים. מקרים אלה יכולים גם להביא לירידה באמון הציבור הכללי, שתומך בפגיעות אלה. ואולם, מה יש בכך? תפקידו של בית המשפט אינו לשאת חן. החלטות שאינן פופולריות בקרב הרוב הן חלק טבעי מעבודתו, כפי שהשופט לנדוי כתב בפסק דין דוויקאט – ובכך צדק. בסופו של דבר, מערכת המשפט זוכה לאמון ציבורי הגבוה באופן משמעותי מזה של הגופים הפוליטיים. אם אמון הציבור הוא חשוב כל כך, איך אפשר לדבר על הצורך לפגוע בסמכויות בית המשפט ולהעביר את מרכז הכובד לפוליטיקאים, אם האמון כאלה הוא כמחצית משיעור האמון בבית המשפט? סקפטיות זו מתחזקת לאור מחקרים שמראים כי דווקא במדינות עם בתי משפט שבהם שופטים שמונו פוליטית, יש לאור חיים תפיסה מצומצמת של מערכת המשפט בכללותה במדדי עצמאות שיפוטית והוגינות משפטית.

אמון הציבור חשוב. חשובה לא פחות מערכת משפט עצמאית שמסוגלת להגן על זכויות ועל הדמוקרטיה.

אם המעורבות של העליון גררה ירידה באמון, איך ניתן להסביר שהוא עלה בעת שבה התבצעו עיקר הפסילות של החוקים

"ישראל היום", 04.12.22

לפי נתוני המחקר, דווקא מערכת המשפט זוכה לאמון ציבורי הגבוה באופן משמעותי מזה של הגופים הפוליטיים בישראל

נשיאת העליון חיות צילום: אורן בן חקון

לאזרחים יש תפיסה מצומצמת של מערכת המשפט בכללותה. אמון הציבור חשוב, אך חשובה לא פחות היא מערכת משפט עצמאית

בחקיקה?

שנית, יש לציין שהמונח "אמון הציבור" אינו מוגדר. מהו אמון זה? אמון בכך שהשופטים עושים צדק? שהם לא מושחתים? שהם יעילים? ייתכן שאדם חושב שבית המשפט מרוסן מדי בהגנה על זכויות ואדם שני חושב שבית המשפט אקטיביסטי מדי. שניהם יביעו חוסר אמון, אך אי אפשר ללמוד מכך דבר. שלישית, המגיבים בשאלונים שעליהם גבעתי וגרבר מתבססים, לא נשאלו לגבי רמת אמוןם בבג"ץ או בבית המשפט העליון. הם נשאלו בנוגע לרמת אמוןם "בבתי המשפט ובמערכת המשפט". זו שאלה שונה מאוד. בשאלה זו כלולים הערכאות הנמוכות, בתי הדין לעבודה, בתי הדין הרתיים ומערכת המשפט בכללותה – למשל, הפרקליטות וההוצאה לפועל. קשה לרעת על מה חשבו הנשאלים, ובלתי אפשרי להסיק מנתונים אלה שבית המשפט העליון הוא האחראי לירידה באמון.

תמונה חלקית בלבד

על כן, כל מה שהמחברים מראים הוא מתאם (קורלציה) ולא סיבתיות. כלומר, בתי קופה הנבחרת יש ירידה (בשנים מסוימות) באמון הציבור כלפי בתי המשפט. אבל מזה

מחקרם של עו"ד אהרן גרבר ופרופ' יחזקאל גבעתי על הירידה באמון הציבור כלפי בית המשפט, שפרסם אתמול נטען על בנרל בעיתון זה, טוענים המחברים כי המעורבות ההולכת וגדלה של בית המשפט בפסילת חוקים או בסוגיות פוליטיות, פוגעת באמון הציבור. מסקנתם הבלתי נמנעת היא כי אם רוצים להחזיר את האמון במערכת המשפט, יש מקום לבחון באופן חיובי יוזמות לצמצום סמכותו.

אמון הציבור בבית המשפט הוא חשוב, על כך אין מחלוקת. עם זאת, יכולה להיות מחלוקת כיצד לפרש את הנתונים שבמחקר. עמדתנו היא שמחקרם לא מוכיח את מה שהם מבקשים לטעון.

ראשית, הנתונים עצמם. המחברים טוענים שהמעורבות הגדולה של בית המשפט העליון גררה ירידה באמון הציבור. גם אם זה נכון, כיצד ניתן להסביר, לפי הממצאים של גבעתי וגרבר, כי האמון במערכת המשפט דווקא גבר בשנים 2008–2018, וזה בתקופה שבה התבצע עיקר הפסילה של חוקים? באופן דומה, כיצד ניתן להסביר ירידה באמון בין 1991 ל-1998, כאשר המהפכה החוקתית קרתה רק בשנת 1995, ובשלוש השנים שלאחר מכן בג"ץ מיעט להתערב

שינוי באמון במוסדות שונים בישראל ביחס לשנת 1991

